

IZVJEŠTAJ O RADU
SARAJEVSKOG OTVORENOG CENTRA

2023

Izvještaj o radu
Sarajevskog otvorenog centra u 2023.
godini

Sarajevo, 2024.

SADRŽAJ

SOC ukratko	04
Uvodna riječ	05
Ključne aktivnosti i postignuća	06
Komunikacije	29
Finansije	31
Razvoj organizacije	35
Pogled u budućnost	37
Tim, Skupština i Upravni odbor	40

SOC UKRATKO

Sarajevski otvoreni centar radi na unapređivanju ljudskih prava, posebno položaja i ljudskih prava LGBTI osoba i žena u Bosni i Hercegovini, i to interpretacijom, predstavljanjem i zastupanjem autentičnih iskustava osoba koje trpe kršenja ljudskih prava i neravnopravan položaj te zagovaranjem pravnih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih promjena u svim oblastima života.

Sarajevski otvoreni centar već 15 godina uspješno djeluje u oblasti zaštite prava žena i LGBTI osoba, a naše djelovanje je usmjereno na obezbjeđivanje pravne i psihosocijalne pomoći i savjetovanja za LGBTI osobe; saradnju s institucijama na svim nivoima vlasti, u svrhu unapređenja javnih politika i zakonodavstva za zaštitu i promociju ljudskih prava LGBTI osoba i žena te provođenje istih; pomoć i podršku pri provođenju edukativnih i informativnih programa i aktivnosti za predstavnike/ce institucija, organizacija civilnog društva, medija i građane/ke o pitanjima vezanim za zaštitu i promociju ljudskih prava LGBTI osoba i žena; podršku u izgradnji kapaciteta i daljnjem razvoju organizacija i neformalnih grupa civilnog društva koje

rade u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava LGBTI osoba, žena, ali i drugih ranjivih i manjinskih grupa; provođenje istraživanja, izdavanje štampanih i elektronskih publikacija, medijskih kampanja te umjetničkih aktivnosti u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava LGBTI osoba i žena.

Pored toga, Sarajevski otvoreni centar koordinira Inicijativu za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine. To je neformalna koalicija dvadest organizacija civilnog društva koja doprinosi praćenju reformi i nadgleda primjenu politika, prava i standarda Evropske unije, fokusirajući se na pitanja demokratizacije, vladavine prava, te ljudskih i manjinskih prava.

Sarajevski otvoreni centar
Podgaj 14
71 000 Sarajevo

tel.: + 387 (33) 551 000
faks: + 387 (33) 551 002
www.soc.ba – office@soc.ba
www.lgbti.ba
www.eu-monitoring.ba

UVODNA RIJEČ

Izveštaj o radu Sarajevskog otvorenog centra tokom 2023. godine predstavljen je kroz osnovne informacije o samoj organizaciji, ključnim postignućima strukturiranim kroz strateški okvir Sarajevskog otvorenog centra za period 2021–2023: njegove strateške ciljeve i podciljeve, te informacije o finansijama, komunikacijama, razvoju organizacije i narednim planovima i fokusima.

Sam izveštaj navodi samo ključne uspjehe i performanse organizacije tokom godine, a sveobuhvatan prikaz rezultata je dostupan kroz monitoring Dokument za procjenu rezultata.

Nadamo se da ovaj izveštaj nudi sliku o radu Sarajevskog otvorenog centra tokom 2023. godine i njegovoj poziciji među organizacijama civilnog društva u Bosni i Hercegovini.

KLJUČNE AKTIVNOSTI I POSTIGNUĆA

1

Utemeljen pravni okvir i okvir politika za ljudska prava širom BiH

1.1. Pravo na privatni i porodični život zagovara se pred relevantnim zakonodavnim tijelima

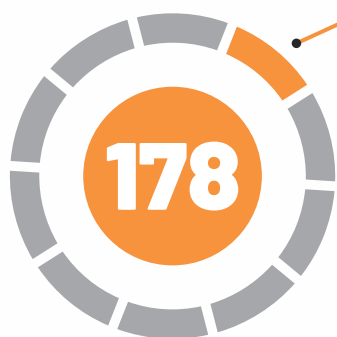
- 16 zastupnika/ca u Parlamentu Federacije BiH podržava usvajanje posebnog zakona koji regulira pitanja istospolnih zajednica
- Uspostavljena saradnja sa tri aktera/ke iz Skupštine i Vlade Brčko distrikta na temu pravnog regulisanja istospolnih zajednica
- Osigurano učešće SOC-a u izradi novog Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period 2024–2028.

Nakon pet godina konstantnog zagovaranja i rada na pravnom reguliranju života istospolnih zajednica, 2023. godina rezultirala je time da **16 zastupnika/ca u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH)** podržava uvođenje posebnog zakona koji bi regulirao istospolna partnerstva.

Dolaze iz sljedećih stranaka:

- Naša stranka (NS),
- Demokratska fronta (DF),
- Socijaldemokratska partija (SDP) i
- Za nove generacije (ZNG).

Ovo je dugoročni, strateški pristup usvajanju posebnog zakona o istospolnom partnerstvu kako bismo osigurale/i da, kada zakonska rješenja dođu do parlamentarne procedure, a tema postane predmetom debate u javnom prostoru, parlamentarci/ke mogu razviti informiranu raspravu, koja neće biti obojena većinskim homofobnim stavovima koji mogu rezultirati ograničavanjem prava osoba u istospolnom partnerstvu.

To je **9%** od ukupno 178 zastupnika/ca u oba doma Parlamenta FBiH.

U međuvremenu, konkretan napredak u ovoj oblasti ostvaren je kroz pritisak i zagovaranje SOC-a prema Vladi FBiH tokom 2023. godine, kao nastavak procesa započetog 2018. godine. Zahvaljujući tom radu i pritisku, napravljen je još jedan važan korak ka pravnoj regulaciji istospolnih partnerstava u FBiH. Na petoj sjednici Vlade FBiH održanoj 14. juna 2023. godine, na prijedlog Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova, Vlada FBiH je usvojila Izveštaj o javnoj raspravi i, prema zaključku Vlade FBiH iz oktobra 2022. godine, donijela još jedan zaključak da Federalno ministarstvo pravde, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova i Federalno ministarstvo zdravstva predlože članove/ice stručne radne grupe koja bi bila zadužena za pripremu pravnog dokumenta koji bi bio osnova za zakon o istospolnom partnerstvu za narednu vladinu sjednicu. Pored toga, Ministarstvo pravde FBiH je prihvatilo naš zahtjev da predstavnici/e SOC-a budu dijelom ekspertske grupe koja će raditi na izradi nacrtu zakona.

Nažalost, tokom 2023. godine pauzirale/i smo institucionalni dijalog sa relevantnim predstavnicima/ama vlasti u Republici Srpskoj o pravnom regulisanju istospolnih zajednica. Ovo je rezultat odnosa vlasti RS, ali i generalne atmosfere homofobije i transfobije u Republici Srpskoj, koja je rezultirala napadom na LGBTI aktiviste/ice BH povorke ponosa i podržavatelje/ke u Banjoj Luci u martu 2023. godine, najavama usvajanja zakona kojima bi se LGBTI aktivistima/cama onemogućilo djelovanje u obrazovnom sistemu, a zatim i konkretnim

potezima kao što je stupanje na snagu izmjena i dopuna Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju, koje eksplicitno sprečavaju i onemogućavaju sistemsku podršku zdravstvenoj zaštiti transrodnih osoba kroz uklanjanje zdravstvene zaštite koja obuhvata zdravstvene usluge, lijekove i medicinska sredstva koja se odnose na promjenu spola.

Svoje napore smo preusmjerili na proširivanje zagovaranja za pravno regulisanje istospolnih zajednica u Brčko distriktu budući da se i na ovom nivou regulišu porodični odnosi, i to kroz sastanke sa zastupnikom/com iz Skupštine Brčko distrikta te predstavnicima/ama Vlade Brčko distrikta, te smo uspjeli pridobiti podršku za ovu vrstu zagovaranja od dvije lokalne organizacije.

Naše jedinstveno istraživanje o očinskom dopustu, zajedno s razvijenim *policy briefovima*, poslužilo nam je kao podloga da kontaktiramo sve općine u Kantonu Sarajevo sa zahtjevom da se promijeni obrazac za podnošenje zahtjeva za nadoknadu umjesto plaće tokom porodijskog odsustva. Nijedan od obrazaca nije bio rodno osjetljiv i samo je spominjao majku/ženu, iako i očevi imaju isto pravo. Nakon naše inicijative, dvije općine – Novi Grad i Centar – promijenile su obrasce i uvele neutralni termin “roditelj”.

SOC je organizirao sastanak s predstavnicom Kantonalne skupštine Kantona Sarajevo, Vildanom Bešlijom, kako bismo razgovarali o mogućnosti usvajanja novog kantonalnog plana djelovanja za

rodnu ravnopravnost. Kao rezultat naših razgovora, predstavica nas je povezala s ministricom rada, socijalne politike, raseljenih osoba i izbjeglica Kantona Sarajevo. Nakon toga, održan je sastanak s ministricom, tijekom kojeg je ona potvrdila da će se poduzeti koraci za izradu novog kantonalnog plana djelovanja za rodnu

ravnopravnost, uz naše aktivno sudjelovanje u radnoj grupi. U maju 2023., Vlada Kantona Sarajevo povjerila je Ministarstvu formiranje radne grupe i podnijela popis članova, što ukazuje na napredak prema našim zajedničkim ciljevima.

1.2. Prava na samoodređenje, svjesnost o vlastitom tijelu, integritet i autonomiju istražuju se i predstavljaju relevantnim stranama uz konkretne zakonodavne prijedloge i prijedloge politika

- Pokrenute 3 institucionalne inicijative za unapređenja u oblasti pravnog prepoznavanja rodnog identiteta u FBiH
- Kreiran policy brief o relevantnim aspektima prilagodbe spola i prepoznavanja rodnog identiteta za donositelje/ke odluka koji institucije aktivno koriste u radu
- U saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom i Zavodom za javno zdravstvo FBiH, SOC je producirao i objavio edukativni video o majmunskim boginjama

Postigli smo značajne rezultate kroz zagovaračke napore, uključujući sljedeće inicijative usmjerene prema Federalnom ministarstvu zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine kako bismo pomogli/e u adekvatnoj regulaciji pitanja koja se tiču transrodnih osoba i procesa pravnog priznavanja rodnog identiteta, u skladu s obavezujućim međunarodnim pravnim standardima te potrebama trans osoba u BiH.

Na našu inicijativu i prijedlog:

- Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije BiH pokrenulo je akciju prema Vladi FBiH kako bi se unaprijedili propisi u vezi s pravnim priznavanjem rodnog identiteta.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova zagovaralo je prema Ministarstvu zdravstva FBiH kako bi se definirala potrebna medicinska dokumentacija za pravno priznavanje rodnog identiteta, posebno u vezi s promjenom oznake spola u ličnim dokumentima.

- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice zagovaralo je prema Ministarstvu zdravstva FBiH za usvajanje Pravilnika o načinu prikupljanja medicinske dokumentacije i određivanju uslova za pravno priznavanje rodnog identiteta ili života u drugom rodnom identitetu.

Ove inicijative predstavljaju značajan napredak u našim naporima da osiguramo pravedne i inkluzivne procese za priznavanje zakonskog spola, uz promoviranje prava i dostojanstva transrodnih osoba u Bosni i Hercegovini.

Ovim procesima je prethodilo razvijanje pravnog dokumenta (*policy brief*) o relevantnim aspektima prilagodbe spola i prepoznavanja rodnog identiteta, na kojem su bili utemeljeni svi daljnji zagovarački koraci. Dokument koji identificira ključne probleme u oblasti pravnog prepoznavanja roda u propisima i praksi Bosne i Hercegovine, te ukratko izlaže njihova moguća rješenja – kako kroz pravne propise koje je potrebno izmijeniti/dopuniti/usvojiti, tako i kroz praktično rješavanje po zahtjevima za promjenu oznake spola – predstavljen je Agenciji za ravnopravnost spolova BiH i predstavnicima/ama Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Dok je proces pravnog priznavanja rodnog identiteta doživio određene, iako spore institucionalne korake, prijedlozi i

inicijative Sarajevskog otvorenog centra u oblasti pružanja trans inkluzivne njege i zdravstvene zaštite tokom 2023. godine nisu naišle na interes kod relevantnih institucija (kantonalnih i federalnih ministarstava zdravstva, zavoda za zdravstveno osiguranje). Ovo je jedna od tema kojoj će SOC tokom narednog perioda posvetiti više pažnje i nalaziti nove načine i prilike za efikasno zagovaranje.

Na osnovu zahtjeva koji su došli iz LGBTIQ zajednice tokom 2022. godine, SOC je u 2023. godini proveo i niz aktivnosti vezanih za HIV/AIDS i druge spolno prenosive bolesti. U saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom i Zavodom za javno zdravstvo FBiH, SOC je producirao edukativni video o majmunskim boginjama, čiji je cilj da kroz naučno utemeljene informacije o ovoj bolesti istovremeno razbija predrasude koje su se u bh. javnosti pojavile, a vezano za muškarce koji imaju seks s muškarcima, te gej i biseksualnim muškarcima. Pored toga, kroz članke i infografike, SOC je pružao relevantne informacije o načinima i prilikama za testiranje na HIV/AIDS, a u junu 2023. godine smo se pridružili mreži Aids Action Europe koja djeluje na evropskom nivou.

Posebna i relativno nova oblast za SOC jeste rad na osiguravanju pristupa i prava na abortus, kao jednog od ključnih seksualnih i reproduktivnih prava. Tokom 2023. godine, SOC je objavio rezultate istraživanja provedenog među nadležnim

zdravstvenim institucijama u BiH, javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama (kliničkim centrima/klinikama, bolnicama, ordinacijama), tj. među zdravstvenim i medicinskim stručnjacima/kinjama koji/e rade na kreiranju i implementaciji politika i propisa u ovoj sferi, te na izvođenju abortusa – prekida trudnoće, kako bismo dobili jasan pregled pravne regulacije i medicinskih praksi koje se koriste. Cilj istraživanja je uspostaviti informisanu saradnju s vodećim zdravstvenim institucijama i ustanovama – kliničkim centrima, bolnicama i njihovim stručnjacima/kinjama, dijeliti informacije i

podići svijest i senzibilitet za probleme ograničene dostupnosti zdravstvenih usluga abortusa, kao i doprinijeti unapređenju razumijevanja abortusa kao ljudskog prava žena i osnovne zdravstvene zaštite. Istraživanje je predstavljeno donositeljima odluka, zakona i politika u oblastima pristupa zdravstvu i seksualnim i reproduktivnim pravima. Krajnji cilj jeste uticati na šire razumijevanje abortusa kao ljudskog prava žena i osnovne zdravstvene zaštite, kako bi on bio dostupan svim osobama koje ga trebaju. Nastavak projekta i daljnje zagovaranje će se dešavati tokom 2024. godine.

1.3. Socio-ekonomska prava se istražuju i predstavljaju relevantnim stranama

- Promocija očinskog dopusta predložena kao jedna od mjera u Gender akcionom planu Kantona Sarajevo za period 2024–2028.
- Uspostavljena inicijalna saradnja sa Sindikatom Brčko distrikta na temu socio-ekonomskih prava LGBTI osoba
- Povećanje stipendija za studentice predložena kao jedna od mjera u Gender akcionom planu FBiH za period 2024–2028.

Predstavnica Sarajevskog otvorenog centra imenovana je kao članica radne grupe za izradu novog Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period 2024–2028. U okviru niza različitih mjera koje smo predložile/i, ističe se i promocija očinskog dopusta kako bi majke imale lakši pristup tržištu rada. Relevantna SOC-ova

istraživanja iz ove oblasti, kao i konkretni amandmani na Zakon o radu iz ugla roditeljskog dopusta predstavljeni su ministru rada FBiH, koji je potvrdio da će ih uzeti u obzir i da će Zakon o radu biti predmetom izmjena i dopuna tokom 2024. godine.

U augustu 2023. uspjeli smo ostvariti inicijalni kontakt sa predsjednikom Sindikata Brčko distrikta Igorom Babićem, kojem su predstavljeni glavni izazovi s kojima se susreću LGBTIQ osobe u sferi socio-ekonomskih prava i nejednakosti.

U kontekstu menstrualnog siromaštva, na poziv Gender centra FBiH, članica SOC-a je za izradu novog Gender akcionog plana Federacije BiH za period 2023–2027. predložila i mjeru povećanja stipendija za studentice – čime bi se amortizirali

mjesečni troškovi higijenskih proizvoda kao mjera protiv menstrualnog siromaštva – pored niza drugih mjera koje se tiču pitanja rodne ravnopravnosti i prava LGBTI osoba. No, do trenutka pisanja izvještaja nemamo informacija o statusu usvajanja federalnog Gender akcionog plana, niti o tome da li su naše mjere uvrštene u sam tekst te ćemo ovaj proces dalje nastaviti pratiti i učestvovati u njemu. Također smo predložili/e mjeru koja bi obavezala sve javne ustanove da osiguraju pristup higijenskim proizvodima za djevojčice/žene.

1.4. Slobode udruživanja, izražavanja i okupljanja štite se i unapređuju kroz ciljne i koordinirane aktivnosti zagovaranja

- Ostvarena saradnja sa Historijskim muzejem BiH kroz organizaciju Kvirhane
- Uspostavljena saradnja sa klubom Frka

Kako tokom 2023. godine nije bilo pomaka u oblasti pravnog regulisanja slobode okupljanja u Kantonu Sarajevo niti na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, SOC nije imao značajnijih aktivnosti na ovom polju, i strateški smo se fokusirali na druge oblasti i aktivnosti u kojima smo mogli/e imati značajniji utjecaj. Ipak, SOC nastavlja pratiti situaciju u ovim oblastima ljudskih prava, te izvještavati putem brojnih izvještaja i podnesaka različitim lokalnim, ali i međunarodnim akterima/kama.

S obzirom na to da broj i dostupnost sigurnih prostora za okupljanje LGBTI osoba i dalje predstavlja izazov, inicirali/e smo formalnu saradnju s nizom javnih institucija i mjesta. Potpisan je Memorandum o razumijevanju između SOC-a i Historijskog muzeja Bosne i Hercegovine, kojim se izražava spremnost Muzeja da ustupi svoje prostorije za organiziranje LGBTI događaja, te se u junu 2023. godine Kvirhana održavala upravo u prostoru Historijskog muzeja. U periodu prije održavanja same Kvirhane, Historijski

muzej i njegova direktorica bili su mete pritiska i medijskih napada kroz medije (Stav), ali i na društvenim mrežama, prvenstveno kroz djelovanje i oglašavanje grupe Antidejton. Historijski muzej je uprkos tome ostao podrška SOC-u u organizovanju ovog ključnog LGBTI+ događaja i kulturno-umjetničkog programa koji propituje norme vezane za rod i

seksualnost, čime su pokazali snažnu opredijeljenost za pružanje slobodnog prostora osobama iz zajednice.

Osim s Historijskim muzejem, uspostavili smo i saradnju s novim klubom Frka, gdje smo održali i druženje za LGBTIQ zajednicu u maju 2023, te na taj način još jedno mjesto učinili LGBTI+ *friendly* mjestom.

1.5. Osiguravanje zaštite od nasilja, neravnopravnosti i diskriminacije radi jednakog tretmana svih osoba, kroz konkretne zakonodavne prijedloge i prijedloge politika koji se zagovaraju pred relevantnim stranama

- Sarajevski otvoreni centar učestvovao je u radionici za izradu Gender akcionog plana Kantona Sarajevo, tokom koje je predložio konkretne mjere i aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti i prava LGBTI osoba
- SOC je izradio amandmane na Krivični zakon Brčko distrikta kojima se reguliše pitanje pristanka, kriminalizacije psihičkog nasilja, proganjanja, genitalnog sakaćenja i seksualnog uznemiravanja i govora mržnje na osnovu spola, seksualne orijentacije i rodnog identiteta, te ih dostavio Vladi i Zakonodavnoj komisiji Brčko distrikta

SOC je na sveobuhvatan način, kroz zagovaranje za usvajanje novog Gender akcionog plana u Kantonu Sarajevo za period 2024–2028, otvorio prilike za uključivanje niza mjera za rodnu ravnopravnost u oblastima kao što su tržište rada, obrazovanje, nasilje nad ženama i nasilje u porodici, javni život i zdravstvena zaštita. Kao što je ranije spomenuto u izvještaju, uz podršku zastupnice Vildane Bešlije, ostvarili/e smo

saradnju s ministricom rada, socijalne politike, raseljenih osoba i izbjeglica Kantona Sarajevo. Kao rezultat ove saradnje, u maju 2023. godine Vlada Kantona Sarajevo je Ministarstvo ovlastila da formira radnu grupu, na čijoj listi članova/ica je uključen i SOC. Već tokom 2023. godine, na inicijativu SOC-a, ista zastupnica je podnijela inicijativu da se leci i edukativni materijali okače u vozila javnog prevoza kako bi se pružile informacije o

tome kako spriječiti i prijaviti seksualno uznemiravanje u javnom prevozu. Ova inicijativa nije sprovedena, niti je bila dio isteklog kantonalnog akcijskog plana za rodnu ravnopravnost, ali će biti jedna od mjera koje ćemo predložiti u sklopu novoformirane radne grupe za razvoj novog GAP-a.

Nakon što su razvijeni amandmani na Krivični zakon FBiH – kako bi on se uskladio s Istanbulskom konvencijom te kako bi se regulirao govor mržnje zasnovan na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu, i dodatno uskladila regulacija o pitanjima pristanka, kriminalizacije psihičkog nasilja, proganjanja, genitalnog sakaćenja i seksualnog uznemiravanja – pokrenuti su zagovarački napor da se ova pitanja riješe u FBiH. Pored toga, pokrenuta je saradnja s Vladom Brčko distrikta u vezi s izmjenom i revizijom Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH; Vlada je 2023. godine kontaktirala SOC radi komentara na zvanične izmjene, što je i učinjeno. Nakon toga, SOC-ovi amandmani i prijedlozi su dalje proslijeđeni i Zakonodavnoj komisiji Brčko distrikta. Među ovim izmjenama uvrštena je i regulacija govora mržnje na osnovu spola, seksualne orijentacije i rodnog identiteta, koja sada nudi zaštitu i ženama i LGBTIQ osobama od govora mržnje.

U kontekstu mapiranja mogućnosti korištenja Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH za zaštitu LGBTI osoba izloženih nasilju u porodici,

Sarajevski otvoreni centar je s početkom 2024. godine započeo dvogodišnji projekat u saradnji s Tuzlanskim otvorenim centrom, s ciljem da se u radu s relevantnim institucijama ukaže na ozbiljnost nasilja u porodici kojem su LGBTI osobe izložene, kako bi se ovo pitanje rješavalo putem ovog zakona, kao i drugih propisa i mehanizama koji bi se kreirali.

2

Osnažene agentice i osnaženi agenti promjena širom BiH

2.1. Pripadnice i pripadnici LGBTI zajednice, žene i muškarci, informirane/i su, osnažene/i i angažirane/i te same/i zagovaraju ljudska prava i ravnopravnost na temelju feminističkih principa

- 810 LGBTI osoba je sudjelovalo ili prisustvovalo različitim događajima koje je organizovao SOC
- Neformalna trans grupa koja broji 10 osoba je osnovana i započela je svoje djelovanje, 14 osoba u istospolnim partnerskim odnosima je sudjelovalo u događanjima i povezivanju, kao i 19 članova/ica GRID Zagrljaj
- 65 osoba iz LGBTI zajednice je primilo neki vid pravnog savjeta, a 16 njih je poduzelo i daljnje institucionalne korake da bi se suočilo s povredama svojih ljudskih prava
- Pored postojećih 13 strateških parnica, pokrenuli/e smo i 4 nove u zaštiti prava LGBTI osoba
- 73 LGBTI osobe su dobile podršku kroz usluge vršnjačkog savjetovanja
- 75 LGBTI osoba je dobilo podršku kroz psihosocijalno savjetovanje
- Više od 300 cis muškaraca i žena je informisano i osnaženo kroz dva događaja
- 175 studenata/ica je informisano i osnaženo kroz sesije i predavanja o EU integracijama BiH i o prevenciji seksualnog uznemiravanja

SOC nastavlja pružati podršku LGBTI osobama i zajednici tako što odgovara na identificirane potrebe i osnažuje zajednicu u oblasti zagovaranja i zaštite ljudskih prava

i sloboda. Dugoročan rad se nastavlja pružanjem pravne pomoći i zastupanja za LGBTI osobe pred institucijama i sudskim organima u BiH.

Organizacijom različitih javnih događanja, SOC stvara prostor za povezivanje, podršku i slobodu za LGBTI osobe, njihove porodice i sve one koji podržavaju ili postavljaju pitanja uspostavljenih normi u vezi s rodom, seksualnošću i identitetom. Čak 810 LGBTI osoba sudjelovalo je ili prisustvovalo različitim događanjima, uključujući queer događanja, edukativne sesije za LGBTI zajednicu i druženja s

istospolnim parovima. Neformalna grupa GRID (grupa roditelja i LGBTIQ djece) Zagrljaj do kraja 2023. godine narasla je na 19 članova/ica. SOC je tokom 2023. godine podržao procese izgradnje vizuelnog identiteta grupe, koja je prisutna i na Facebooku i tokom Povorke ponosa, te ih kroz radionicu povezao sa roditeljima LGBTIQ djece iz Srbije, kako bi razmijenili iskustva i povezali se.

Tokom 2023. godine pružile/i smo pomoć u ukupno 65 upita za pravno savjetovanje.

Sarajevski otvoreni centar vodi 17 aktivnih strateških parnica od kojih su 4 iz oblasti diskriminacije, 3 iz oblasti porodičnog života istospolnih partnera/ki, 2 iz oblasti trans prava i 8 iz oblasti zločina iz mržnje i govora mržnje. Četiri od ovih 17 slučajeva su pokrenuta tokom 2023. godine.

Usluge savjetovanja od svojih vršnjaka/kinja dobile su 73 osobe iz LGBTI zajednice direktnim savjetovanjem i putem e-mail komunikacije, dok je 75 osoba dobilo psihosocijalnu podršku i savjetovanje putem terapijskih seansi koje su ocijenjene kao

izuzetno korisne. Generalno, korisnice/i svih oblika psihosocijalne podrške koju SOC organizira i pruža izrazili/e su visok stepen zadovoljstva pruženom podrškom.

Osnovana je neformalna grupa transrodnih osoba, kojoj je SOC pružio podršku u nastajanju i daljnjem djelovanju. Trenutno je grupa aktivna na online platformi DISCORD, samostalno planira svoje događaje i provodi ih uz pomoć SOC-a. Do kraja 2023. godine, grupu je sačinjavalo 10 osoba, s tendencijom rasta i privlačenja novih članova/ica.

Pored direktnog rada sa LGBTIQ osobama, SOC provodi i aktivnosti usmjerene ka cis ženama i muškarcima. Tako smo kroz promociju publikacije Žene BiH za djecu, rađenu u decembru u saradnji sa neformalnom inicijativom Žene BiH, okupili više od 100 muškaraca i žena. U julu smo sarađivali/e s fondom UNFPA i kompanijom Violeta u organizaciji događaja za očeve i djecu kako bismo promovirali pravo na dopust za očeve. To je bio javni događaj otvoren za sve, a procjenjuje se da

je prisustvovalo 200 osoba. Nastavile/i smo raditi i sa studentima/cama, te je SOC održao niz predavanja kroz program European Classroom sa studentima/cama fakulteta društvenih nauka (za njih više od 100) na relevantne teme vezane za proces EU integracija, te za 75 studenata/ica Pravnog fakulteta u Sarajevu i članove/ice udruženja Bohemsa, koje okuplja studente/ice medicinskih fakulteta, a na temu seksualnog uznemiravanja i radnih prava.

2.2. Organizacije, inicijative i aktivisti i aktivistkinje koji/e se bave ljudskim pravima, LGBTI pitanjima i ženskim pravima širom BiH osposobljeni/e su da pružaju usluge i zagovaraju na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou

- SOC je radio sa grupom oQUEERno i Tuzlanskim otvorenim centrom na daljnjem građenju njihovih kapaciteta u pružanju usluga LGBTIQ osobama i zagovaranju
- 6 inicijativa je ostvareno u saradnji s drugim organizacijama koje su dobile mentorsku i finansijsku podršku od SOC-a
- Neformalnu grupu GRID (grupa roditelja i LGBTIQ djece) Zagrljaj podržali/e smo u tri inicijative
- Podržali smo našu LGBTInkluzivnu mrežu kroz sastanak i superviziju
- Ojačali/e smo rad Inicijative za praćenje evropskih integracija Bosne i Hercegovine i neformalne UPR koalicije, podizanjem kapaciteta 23 članice putem 5 godišnjih planiranih aktivnosti i treninga
- SOC je učestvovao u radu 6 podtematskih grupa za zagovaranje koje su organizirane unutar postojećih mreža/koalicija
- Kreirana je i počela s radom neformalna grupa organizacija i pojedinki vezano za pravo na abortus

Na regionalizaciji LGBTIQ aktivizma u BiH radile/i smo kroz pružanje podrške neformalnoj grupi oQUEERno i organizaciji Tuzlanski otvoreni centar, savjetovanjem i mentorstvom u radu, kako programskom, tako i administrativno-finansijskom, kako bismo doprinijeli/e njihovoj održivosti i rastu. U radu sa omladinskim i organizacijama i grupama koje nisu direktno usmjerene na rad sa LGBTIQ osobama i za njih, a uz pomoć grupe oQUEERno i Tuzlanskog otvorenog centra ostvarili/e smo 6 inicijativa u Banjoj Luci, Bijeljini, Mostaru, Tuzli i Zenici, kroz različite formate kao što su radionice, festivali i fokus-grupe.

Neformalnu grupu GRID – grupa roditelja i LGBTIQ djece – Zagrljaj podržali/e smo kroz osiguravanje njihove vidljivosti (baneri, promo materijal) na Povorci ponosa 2023. godine, povezivanjem i osiguravanjem njihovog učešća na Živoj biblioteci i obilježavanju Svjetskog dana mentalnog zdravlja, u organizaciji Instituta Mentis.

Tokom 2022. godine, kroz projekt regionalizacije psihosocijalne podrške LGBTIQ osobama, SOC je stvorio neformalnu mrežu sa 11 organizacija koje pružaju psihosocijalnu podršku u regionalnim centrima. U 2023. godini, i nakon završetka projekta, kako bi osigurao njenu dugoročnost i stabilnost, SOC je nastavio podržavati mrežu kroz okupljanje i organizovanje procesa supervizije za članove/ice mreže u oktobru 2023. godine.

SOC je nastavio raditi na osnaživanju civilnog društva kako bi ono efikasnije i efektivnije pratilo, izvještavalo i zagovaralo za unapređenje stanja ljudskih prava, vladavine prava i demokratije. Tokom 2023. godine ojačali/e smo rad Inicijative za praćenje evropskih integracija Bosne i Hercegovine i neformalne UPR koalicije, podizanjem kapaciteta 23 članice putem 5 godišnjih planiranih aktivnosti i treninga.

SOC povezuje i lokalne organizacije civilnog društva s ključnim akterima/kama, zagovarajući i/ili surađujući s njima u provedbi kantonalnih akcijskih planova za rodnu ravnopravnost u 3 ciljana kantona. Tokom 2023. godine organizovali/e smo sastanak s predstavnicima institucija iz Tuzlanskog kantona, Bosansko-podrinjskog kantona i Kantona Sarajevo. Organizacije iz ovih i Zeničko-dobojskog kantona također su bile pozvane, ali nažalost, na sastanku je sudjelovala samo predstavnica udruženja SEKA Goražde.

SOC je učestvovao u radu 6 podtematskih grupa za zagovaranje koje su organizirane unutar postojećih mreža/koalicija u skladu s radnim programom SOC-a. Kroz Žensku mrežu BiH zajednički smo zagovarale za izmjene Krivičnog zakona FBiH radi usklađivanja sa Istanbulskom konvencijom, tako što smo inicirale uspostavljanje zajedničkog seta amandmana u ime Ženske mreže koji su potom upućeni radnom tijelu koje radi na izmjenama i dopunama ovog zakona. Kroz Inicijativu za monitoring evropskih integracija BiH, djelovali/e smo

kroz tri podtematske grupe, koje su bile usmjerene na pitanje slobodnog pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Zakon o izmjenama Krivičnog zakonika Republike Srpske u vezi sa kriminalizacijom klevete te na izradu Nacrta izvještaja Komisije o Bosni i Hercegovini za 2022. godinu (2022/2200(INI)) Odbora za vanjske poslove Europskog parlamenta. Kroz UPR inicijativu i još jednu podgrupu, razvijen je Zajednički podnesak UN-ovom Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava. Kroz inicijativu "Podijelimo odgovornost jednako" zagovarali/e smo da se u izmjene Izbornog zakona, koje su bile aktuelne tokom 2023. godine, uvrste i amandmani koji bi povećali kvotu u Izbornom zakonu BiH na 50%, čime bi se postigao ravnopravan raspored na listama, jedan muškarac–jedna žena, te kako bi se obezbijedilo najmanje 40% izabranih žena u parlamentima u BiH na način da se nedostajući broj dopuni sa kompenzacionih stranačkih listi.

Tokom 2023. godine stupile/i smo u kontakt s različitim akterkama civilnog društva, feminističkim i organizacijama za ženska prava, kao i pojedinkama iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine koje planiraju i/ili su izrazile želju da sudjeluju u zagovaranju za pravo na abortus.

Kreirana je neformalna mreža u kojoj učestvuju:

- Oštra nula,
- Helsinški parlament građana Banja Luka,
- Udruženje Baby steps,
- Centar ženskih prava Zenica,
- Centar za edukaciju, terapiju i demokratski razvoj Kuća "SEKA" Goražde,
- UN Populacijski fond (UNFPA) BiH, i
- Jelena Kalinić, kao pojedinka.

U nastavku implementacije projekta tokom 2024. godine, ova grupa će dalje zagovarati i zajednički raditi na pitanjima dostupnosti abortusa.

- Fondacija CURE,
- Udruženje za kulturu i umjetnost CRVENA,

2.3. Uspostavljeno strateško partnerstvo s istaknutim akterkama i akterima u različitim sektorima javne i privatne sfere života

- Provedeno 9 zajedničkih inicijativa (predavanja) u saradnji sa akademskom zajednicom širom BiH
- Održana saradnja sa kompanijom Mojposao.ba na nagradi Najinkluzivniji poslodavac i uspostavljena saradnja sa kompanijom Glovo
- Saradnja sa Udruženjem Balans – Škola sporta u organizaciji Lige za ravnopravnost
- Objavljena publikacija "Glasovi LGBTIQ+ vjernica i vjernika – Poziv na dijalog vjerskih zajednica i LGBTIQ+ zajednice"
- Radionica o principu zero waste sa Marijanom Kandić (Echo Bee)

Tokom 2023. godine, imali smo čak 9 zajedničkih inicijativa sa akademskom zajednicom vezanih za ključna pitanja ljudskih prava kojima se SOC bavi. Delila Hasanbegović Vukas i Amina Dizdar održale su predavanje na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu za drugu godinu I ciklusa studija, na izbornom predmetu "Pravna klinika u oblasti ljudskih prava" na temu "Prava žena – odabrane teme", a Emina Bošnjak je održala predavanje na SSST-u te predstavila rad SOC-a na rodnoj ravnopravnosti i borbi protiv rodno zasnovanog nasilja u okviru 16 dana aktivizma. Kroz rad Inicijative za monitoring evropskih integracija BiH, održano je 5 Evropskih učionica, i to u:

- Centru za istraživanje društvenih nauka Internacionalnog univerziteta Burch,
- Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu,

- Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu i
- Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu

Kroz izradu zbornika "Ka rodno nebinarnim jezičkim praksama" u kojem smo otvorili_e razgovor o jezičnim praksama osoba koje se ne svrstavaju i odbijaju da ih se svrstava u isključivo muški ili ženski rod, ostvarili smo saradnju sa Filozofskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu, Institutom za jezik Univerziteta u Sarajevu i Filološkim fakultetom Univerziteta u Banjoj Luci.

SOC je u ranijem strateškom periodu uspostavio saradnju i osigurao javnu podršku nekoliko organizacija/ kompanija/ institucija koje javno podržavaju prava LGBTI osoba, prava žena ili pitanja raznolikosti i inkluzije. Tokom 2023. godine

sarađivali/e smo sa dvije kompanije: Mojposao.ba i Glovo. U saradnji sa Mojposao.ba dogovarali smo zajedničku metodologiju za dodjelu nagrade Najinkluzivniji poslodavac, a zaposlenim u kompaniji Glovo održali/e smo jednodnevnu radionicu o pravima LGBTI osoba i inkluziji na radnom mjestu.

Tokom januara i februara 2023. godine, SOC je sarađivao sa Udruženjem Balans – Škola sporta, koja je osnovana sa misijom da svima, a naročito djeci, omogućiti bavljenje sportsko-zabavnim aktivnostima, radi osiguranja aktivnog i zdravog načina života, uz poštovanje rodne ravnopravnosti. Podržali smo ovo Udruženje kroz projekat “Liga za ravnopravnost” čiji je cilj osnažiti studentsku populaciju u području rodne ravnopravnosti i prevencije seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja kroz sportske aktivnosti.

Naša saradnja s vjerskim zajednicama je usporena i tokom 2023. godine. Međutim, na temelju našeg prethodnog rada, objavljena je publikaciju o pitanjima koja bi mogla pomoći u prevladavanju jaza između popularnog razumijevanja vjerskih stavova prema LGBTI osobama i inkluzivnosti koju religije mogu ponuditi. Publikacija “Glasovi LGBTIQ+ vjernica i vjernika – Poziv na dijalog vjerskih zajednica i LGBTIQ+ zajednice” uključila je i određeni broj teologa/inja. Osim toga, iskoristili/e smo svoje kontakte kako bismo uključili/e katoličkog svećenika u savjetovanje gej

muškarca koji ima problema s pomirbom svoje seksualne orijentacije i vjerskog identiteta.

Zajedno s Marijanom Kandić (Echo Bee), aktivnoj u području ekologije i promoviranju principa zero waste, uspostavile/i smo saradnju koja je rezultirala, tokom aprila 2023, obukom tima o tome kako SOC učiniti ekološki osvještenijim, kako proizvoditi manje otpada i kako ovu perspektivu uključiti u svakodnevni rad. Za Dan vidljivosti lezbejki, ostvarili/e smo saradnju sa Instagram influensericom captain_bosnica na kreiranju objava za Instagram.

2.4. Nositelji i nositeljice dužnosti i relevantni/e profesionalci i profesionalke su informirani/e, angažirani/e i osposobljeni/e neophodnim znanjima i vještinama da doprinose izgradnji i održavanju inkluzivnog pristupa ljudskim pravima u bh. institucijama i društvu

- 173 zdravstvena radnika/ce prošle kroz SOC-ove obuke
- 7 javnih službenika/ca pohađalo obuku o trans pravima i pravnom priznavanju rodnog identiteta
- 22 političara/ke educirane o ključnim pitanjima relevantnim za rodnu ravnopravnost i prava LGBTI osoba
- 12 advokata/ica završilo alumni program Neformalne pravne akademije na temu istospolnih zajednica i trans prava
- 4 nove kontakt-osobe su imenovane u tužilaštvima u Republici Srpskoj i Brčko distriktu
- U saradnji sa Policijskom akademijom FBiH, educirano je 347 policijskih kadeta/kinja na temu zločina iz mržnje i govora mržnje.

SOC podiže znanje i kapacitete medicinskih stručnjaka/inja (psihologa/inja, psihijatar/ica, endokrinologa/inja, ginekologa/inja, itd.) koji se bave reproduktivnim i seksualnim zdravljem. Tokom 2023. godine, obučili/e smo 6 doktora/ica medicine (specijalnosti: opća medicina, obiteljska medicina i primarna zdravstvena zaštita). U saradnji sa kompanijom Pharma Press, organizovali/e smo edukaciju za zdravstvene radnike/ce o zdravlju transrodnih osoba i medicinskim postupcima prilagodbe spola na platformi e-medikacija.ba. Cilj je bio osnažiti medicinski kadar za pružanje trans specifične zdravstvene zaštite, s fokusom na uvođenje inkluzivnih procedura u sistem obveznog

zdravstvenog osiguranja. Predavanja i materijali na platformi obuhvaćaju različite aspekte medicinske tranzicije, kao i iskustva transrodnih osoba u zdravstvenom sistemu. Ukupno 167 zdravstvenih radnika/ca je prošlo online obuku (144 doktora/ica medicine, 3 farmaceuta/kinje u praksi, 6 medicinskih i laboratorijskih tehničara/ki, 4 studenta/ice medicine, 10 ostalih).

SOC podiže i kapacitete i senzibiliziranost javnih službenika/ca koji/e se bave administracijom (promjena ličnih dokumenata, itd.) i koji mogu donositi odluke u vezi sa pravima trans osoba. Tokom 2023. godine, 7 javnih službenika/ca

iz Ministarstva zdravstva Federacije BiH, Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije BiH, Vlade Federacije BiH, Agencije za ravnopravnost spolova BiH, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH prošlo je SOC-ove obuke na ovu temu.

Kako bi educirao političare/ke, SOC je organizirao niz događaja i proveo 2 treninga/škole koji su se bavili različitim pitanjima iz oblasti ljudskih prava LGBTI osoba i žena. Devetnaest političara/ki je sudjelovalo na Akademiji za ravnopravnost organiziranoj u tri modula, u saradnji s fondacijom Friedrich Ebert Stiftung. Tri političara/ke su sudjelovale na Obuci za kantonalne zastupnike o ljudskim pravima i položaju LGBTIQ osoba u BiH.

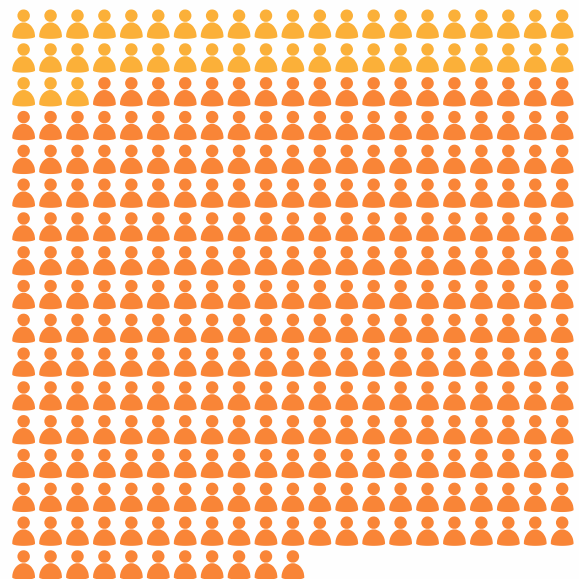
Jedan od glavnih strateških i dugogodišnjih ciljeva Sarajevskog otvorenog centra bio je educirati i senzibilizirati policijske službenike/ce, tužitelje/ke, suce/sutkinje i advokate/ice o ljudskim pravima LGBTI osoba, kao i izgraditi i povećati povjerenje LGBTI osoba u policiju i pravosuđe. Od 2013. godine kontinuirano radimo na obrazovanju predstavnika/ca iz cijelog lanca krivičnog gonjenja jer povećanje znanja pravnih stručnjaka/inja dovodi do povećanja efikasnosti postojećeg pravnog mehanizma za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba i drugih manjinskih grupa.

Kroz Neformalnu pravnu akademiju SOC-a, tokom 2023. godine, 12 advokata/ica je prošlo alumni program na temu zastupanja slučajeva koji se tiču prava proisteklih iz istospolnih zajednica života, kao i slučajeva

vezanih za prava transrodnih osoba. Ovo su advokati/ce koje zastupaju strateške slučajeve SOC-a pred relevantnim sudskim i drugim tijelima, te advokati/ce koje mogu zastupati LGBTIQ osobe pred tim tijelima.

LGBTI osobe koje su doživjele nasilje zbog svojeg rodnog identiteta i/ili seksualne orijentacije i dalje mogu izravno stupiti u kontakt s tužiteljima/kama – kontakt-osobama u svim kantonalnim tužilaštvima. Ova značajna pobjeda za Sarajevski otvoreni centar rezultat je višegodišnje direktne saradnje s tužilaštvima. Četiri nove kontakt-osobe su imenovane u tužilaštvima u Republici Srpskoj i Brčko distriktu nakon dvodnevne obuke na temu ljudskih prava LGBTI osoba za tužitelje/ke u martu 2023. godine. Radi se o 4 kontakt-osobe u Bijeljini, Banjoj Luci, Istočnom Sarajevu i Doboju.

Kroz saradnju sa Policijskom akademijom FBiH, educirano je 347 policijskih službenika/ca na temu zločina iz mržnje i govora mržnje.

45 junior inspektora i 302 policajca

Jačanje vrijednosti ljudskih prava, ravnopravnosti i inkluzije u bh. društvu i javnom diskursu

3.1. Informirana i angažirana javnost u promoviranju vrijednosti, standarda i konkretnih akcija u svrhu unapređenja ljudskih prava i sloboda

- Provedeno 5 kampanja informiranja i podizanja svijesti koje su dosegle 6 miliona osoba

SOC je organizirao i proveo pet kampanja koje su dosegle ukupno 6.130.660 osoba. Kampanje su pokrile vodeće medijske kuće u Bosni i Hercegovini, a bile su dostupne i online na platformama SOC-a. To su:

- Roditeljstvo nema spol: kampanja za podizanje svijesti o pravu očeva na roditeljski dopust;
- #uvijekPODRŠKA – IDAHOBIT kampanja;
- Video kampanja na Dan izlaska iz ormara (Coming out dan);
- Medijska kampanja za predstavljanje rezultata istraživanja o regulaciji, dostupnosti i praksi pobačaja u BiH;
- Video kampanja koja promovira dva istraživanja: o problemima i potrebama LGBTI zajednice u Bosni i Hercegovini i

javnom mišljenju o homoseksualnim, biseksualnim, trans i interspolnim osobama; resursi za političke stranke i parlamentarce te mreža političara koji podržavaju prava i poboljšavaju položaj LGBTIQ osoba u BiH.

SOC prati i broj ponovnih objava kampanja u odabranih 5 glavnih medija, kao i broj glavnih online medija u regionalnim centrima koji prenesu naše kampanje. Bilo je ukupno 8 prenošenja u 5 glavnih online medija u regionalnim centrima: Klix.ba, portal N1, Bljesak info, Tuzlanski.ba i Nezavisne novine.

3.2. Organizirane i koordinirane zajedničke akcije i odgovori civilnog društva i aktivistkinja i aktivista na promjene u oblasti ljudskih prava i sloboda u BiH

- Zajedničko predstavljanje rezultata istraživanja iz publikacije “Otac na porodijskom – Istraživanje o legislativnim i administrativnim preprekama za korištenje porodijskog odsustva očeva u BiH” u saradnji sa Savezom samostalnih sindikata BiH
- 3 zajedničke aktivnosti sa drugim LGBTIQ organizacijama i grupama
- 3 javne reakcije inicirane kroz djelovanje Inicijative za monitoring evropskih integracija BiH, i 3 reakcije u javnom prostoru
- SOC je aktivno učestvovao u radu 6 mreža
- SOC je tokom 2023. godine predložio 6 inicijativa na sastancima mreža/koalicija u kojima smo članica
- Ostvareno 17 ključnih kontakata na evropskom nivou

SOC se strateški orijentisao na zajedničke inicijative i/ili vlastite inicijative prema sindikatima u vezi s pitanjima ljudskih prava, a prvenstveno prava žena i LGBTI prava. U 2023. godini, publikacija “Otac na porodijskom – Istraživanje o legislativnim i administrativnim preprekama za korištenje porodijskog odsustva očeva u BiH” u saradnji sa Savezom samostalnih sindikata BiH predstavljena je članovima i članicama sindikata, kako bi se osiguralo informisanje o ovom problemu, te kako bi se predstavila potencijalna rješenja i zadobila podrška sindikata u daljnjem zagovaranju.

Zajedno sa drugim organizacijama, kao što su Organizacioni odbor BH povorke ponosa, TOC, Kwart, oQueerno, pokrenuli/e smo, koordinirali/e i organizovali/e akcije

tokom 2023. godine. BH povorka ponosa aktivno je doprinijela SOC-ovoj IDAHOBIT kampanji dijeleći prikupljene podatke i sudjelujući u kreiranju slogana kampanje. SOC je pomogao u organizaciji BH povorke pružanjem smještaja i hrane sudionicima službenog programa Povorke (bubnjari/ke, članovi/ice organizacijskog odbora, muzičari/ke), a Tuzlanski otvoreni centar (TOC) i SOC su zajedničkim naporima organizirali tuzlansko izdanje festivala queer umjetnosti i aktivizma "Kvirhana".

SOC reaguje kroz medije / javno (priopćenja za medije, konferencije, itd.) na relevantna trenutna kršenja ljudskih prava i nacionalne obveze odnosno ostale probleme na kojima u okviru mreža radi. SOC je inicirao ukupno 3 reakcije, kroz EU

inicijative (1 konferencija za medije, 2 saopštenja za medije). Pored toga, pokrenuli smo 3 reakcije u javnom prostoru. Povodom 8. marta, SOC je na autobuskim stajalištima pokrenuo kampanju upozorenja protiv seksualnog uznemiravanja u javnom prijevozu, tako što su aktivisti/kinje dijelili/e letke i vješalice u javnom prijevozu tog dana. SOC je, zajedno s fondom UNPFA i kompanijom Violeta, organizirao otvoreni javni događaj u julu kako bi promovirao angažirano očinstvo i pokrenuo raspravu o preprekama s kojima se očevi u Bosni i Hercegovini suočavaju prilikom ostvarivanja prava na roditeljski dopust, što im je zakonom zajamčeno na svim razinama vlasti. Pored toga, organizovali/e smo javni performans i snimanje javne kampanje u Sarajevu s kišobranima u duginim bojama 26. augusta, koja je naknadno objavljena na društvenim mrežama SOC-a.

Tokom 2023. godine, SOC je aktivno učestvovao u 6 mreža te je inicirao/podržavao kampanje, inicijative, akcije/proteste, koordinirao rad i objavljivanje izvještaja:

- Koordinacioni odbor Inicijative Građanke za ustavne promjene
- Inicijativa za praćenje evropskih integracija Bosne i Hercegovine
- Aids Action Europe Network
- ASTRA mreža
- Koalicija za slobodu izražavanja i moderaciju sadržaja u BiH
- Mreža kuća ljudskih prava

SOC je tokom 2023. godine predložio 6 inicijativa na sastancima mreža/koalicija u kojima smo članica. Sljedeće inicijative su kreirane i vođene kroz Inicijativu za praćenje evropskih integracija BiH i UPR koaliciju:

- Izmjene Nacrta zakona o slobodnom pristupu informacijama Bosne i Hercegovine;
- Saradnja sa Zajedničkim odborom za evropsku integraciju Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
- Primjedbe na Nacrt izvještaja Komisije o Bosni i Hercegovini za 2022. godinu (2022/2200(INI)) Odbora za vanjske poslove Evropskog parlamenta;
- Zajedničko podnošenje Izvješća u sjeni UN-ovom Odboru za ekonomska, socijalna i kulturna prava – Izvještaj o praćenju za Bosnu i Hercegovinu, koji je razvila UPR koalicija;
- Inicijativa Zajedničkom odboru za evropske integracije Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za zajedničku organizaciju konferencije o ulozi parlamenata i civilnog društva u procesu integracija;
- Inicijativa Delegaciji EU u BiH za uspostavu strukturnog dijaloga o ulozi civilnog društva u pregovorima o članstvu u EU.

Pored toga, učestvovali/e smo u inicijativi nevladinih organizacija i članova inicijative iz Banje Luke u vezi s izmjenama Krivičnog zakonika Republike Srpske (kriminalizacija klevete i uvreda).

Kroz rad unutar Inicijative za praćenje evropskih integracija Bosne i Hercegovine, zagovaramo i na nivou Evropskog parlamenta s ciljem da zastupnici/e država članica EU budu aktivni/e i u kontaktu s nevladinim organizacijama kako bi se vršio pritisak na lokalne donositelje odluka u

skladu s procesom EU integracija u BiH (mišljenje, 14 prioriteta, itd.). Ostvarili smo ključne kontakte sa ukupno 17 osoba (13 novih kontakata): 6 zastupnika/ca Evropskog parlamenta (3 nova kontakta); 11 nacionalnih zastupnika/ca (10 novih kontakata).

3.3. Relevantne, na dokazima zasnovane i tačne informacije o stanju ljudskih prava, postojećem pravnom i institucionalnom okviru, kao i o autentičnim iskustvima LGBTI osoba, žena i muškaraca u BiH, prikupljaju se, obrađuju i objavljuju

- Rad na publikacijama i objava 5 ključnih publikacija u kojima su predstavljene detaljne istraživačke analize u područjima rada SOC-a
- Razvijeno je i objavljeno 17 izvještaja/publikacija u područjima praćenja stanja ljudskih prava žena i LGBTI osoba
- SOC je organizovao i podržao 3 velika umjetnička događaja: Kvirhana, gostovanje Queer City Cinema u Sarajevu i studentska predstava "Your love is king"

Tokom 2023. godine, SOC je radio na publikacijama i/ili objavio 5 ključnih publikacija u kojima su predstavljene detaljne istraživačke analize u područjima rada SOC-a. To su sljedeće publikacije:

- Istraživanje o problemima i potrebama LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini u 2023. godini;
- Istraživanje o stavovima prema homoseksualnim, biseksualnim, trans i interspolnim osobama u Bosni i Hercegovini;

- Istraživanje o regulaciji, dostupnosti i praksi abortusa u Bosni i Hercegovini;
- Sprovedeno je istraživanje o rodno neutralnom jeziku među osobama iz nebinarnih zajednica;
- Treća godina istraživanja o queer historiji u BiH je u toku.

Osim toga, razvijeno je i objavljeno 17 izvještaja/publikacija u područjima praćenja stanja ljudskih prava žena i LGBTI osoba, kao i relevantnih tema za proces EU integracija.

- Rozi izvještaj 2023 – Godišnji izvještaj o stanju ljudskih prava LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini;
- Brojevi koji ravnopravnost znače 3: Analiza rezultata istraživanja problema i potreba LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini u 2023. godini;
- Prihvatanje s distance – stavovi prema homoseksualnosti, biseksualnosti, transrodnosti i interspolnosti u Bosni i Hercegovini;
- Istraživanje o regulaciji, dostupnosti i praksi abortusa u Bosni i Hercegovini;
- Prilagodba spola i prepoznavanje rodno identiteta – ključni problemi u Bosni i Hercegovini (POLICY BRIEF);
- Vodič za institucionalizaciju inkluzivne i afirmativne zdravstvene zaštite transrodnih i rodno varijantnih osoba u Bosni i Hercegovini;
- OTAC NA PORODILJSKOM ODSUSTVU: Istraživanje o legislativnim i administrativnim preprekama za korištenje porodiljskog odsustva očeva u Bosni i Hercegovini;
- Prijedlozi amandmana na zakone o radu u BiH za unapređenje rodne ravnopravnosti i zaštite prava povezanih s majčinstvom, očinstvom i roditeljstvom;
- Potemkinova kandidatura: Alternativni izvještaj o aplikaciji Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji za 2022. godinu – politički kriteriji;
- Lideri i liderke u ravnopravnosti: Šta političke partije mogu učiniti za ljudska prava LGBTI osoba u BiH;
- Predstavljanje LGBTIQ+ prava u parlamentima: Vodič za poslanike i poslanice;
- Glasovi LGBTIQ+ vjernica i vjernika: Poziv na dijalog vjerskih zajednica i LGBTIQ+ zajednice – zbornik radova;
- #ŽeneBiH za djecu – ilustrovano putovanje s izuzetnim ženama iz prošlosti;
- Coming out od razumijevanja do prihvaćanja: relacioni pristup;
- Ka rodno nebinarnim jezičkim praksama – zbornik radova;
- VODIČ: Inkluzivna poslovna komunikacija;
- Rodno uslovljeni problemi u sektoru urbane mobilnosti u Sarajevskom kantonu – studija i preporuka za poboljšanje.

Ove publikacije služe informiranju i izgradnji kapaciteta odgovornih struktura i različitih stručnjaka/inja iz javnog, privatnog i civilnog sektora s ciljem promoviranja inkluzivnog pristupa ljudskim pravima. Ukupno 26 predstavnika/ca institucija, političara/ki, akademskog osoblja, predstavnika/ca medija je koristilo znanje koje je SOC proizveo kroz istraživanja, političke dokumente, analize, studije i izvještaje.

SOC je organizovao i podržao 3 velika umjetnička događaja usmjerena na promociju prava LGBTI osoba, rodne ravnopravnosti i prava žena, koji su otvoreni za širu javnost: festival Kvirhana, gostovanje Queer City Cinema u Sarajevu i studentska predstava "Your love is king".

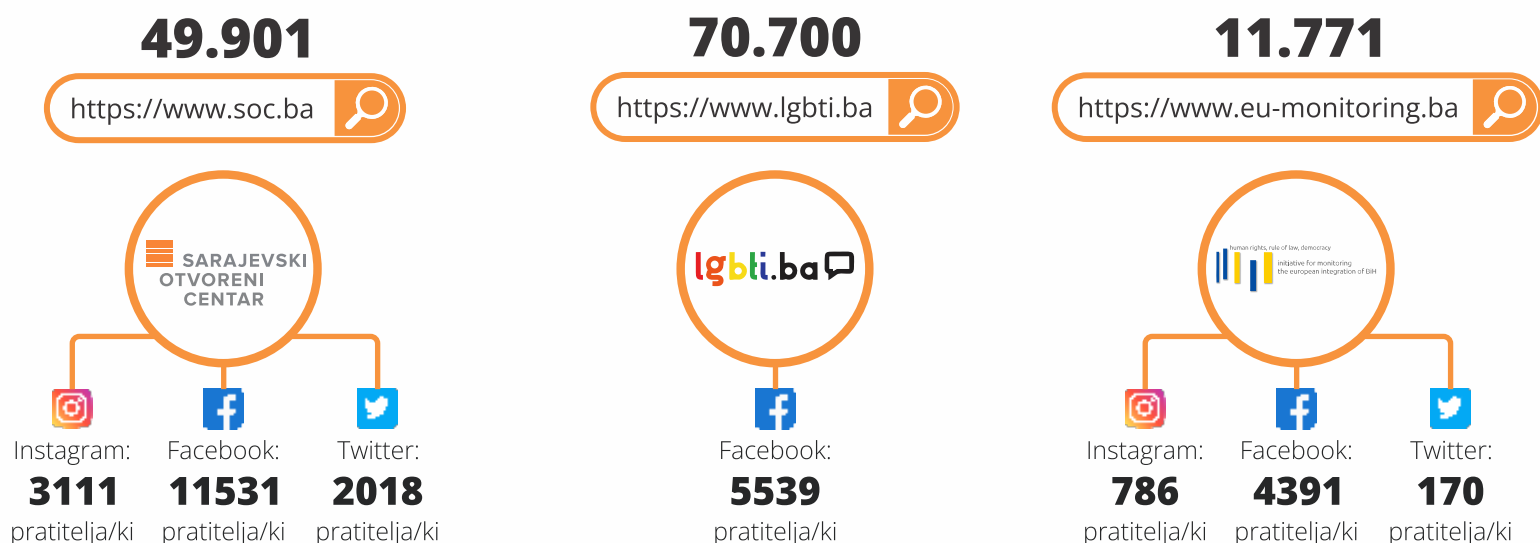

KOMUNIKACIJA

Sarajevski otvoreni centar vodi, kreira sadržaj i komunicira putem tri web-stranice: organizaciona web-stranica www.soc.ba; www.lgbti.ba kao prvi news portal namijenjen prvenstveno LGBTI zajednici u Bosni i Hercegovini i njenom informiranju o događajima, aktivnostima i problemima vezanim za LGBTI prava i kulturu, te web-

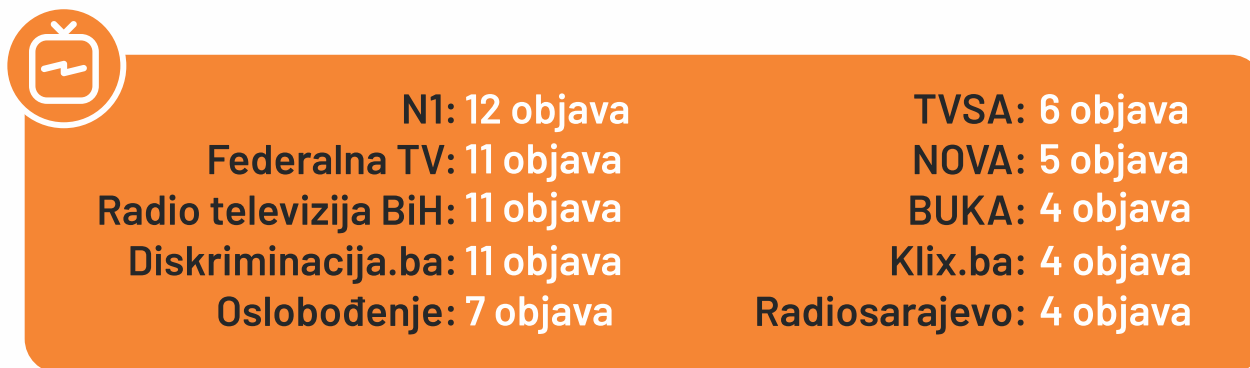
stranica www.eu-monitoring.ba Inicijative za monitoring evropskih integracija.

Tokom 2023. godine, ove tri stranice su zabilježile ukupno 132.000 jedinstvenih posjeta, a ukupno je objavljeno 163 članka o relevantnim temama kojima se SOC bavi.

Teme koje obrađuje i na kojima radi Sarajevski otvoreni centar imale su svoju vidljivost i kroz medijsko izvještavanje. Ključna riječ Sarajevski otvoreni centar spominje se u 75 medijskih objava, odnosno priloga, a deset članova/ica tima su

zabilježile/i pojavljivanje u ukupno 112 objava. U medijskim nastupima, 7 članova/ica tima je nastupalo u 25 emisija i/ili dalo izjave o ključnim temama kojima se SOC bavi.

Sarajevski otvoreni centar nastavlja svoj medijski rad kroz kreiranje jedinstvenog sadržaja na portalu lgbti.ba i nuđenje tog sadržaja drugim medijima, te kroz medijske

kampanje, saopštenja i gostovanja, kao i strateška partnerstva s ključnim TV, radio, štampanim i online medijima.

FINANSIJE

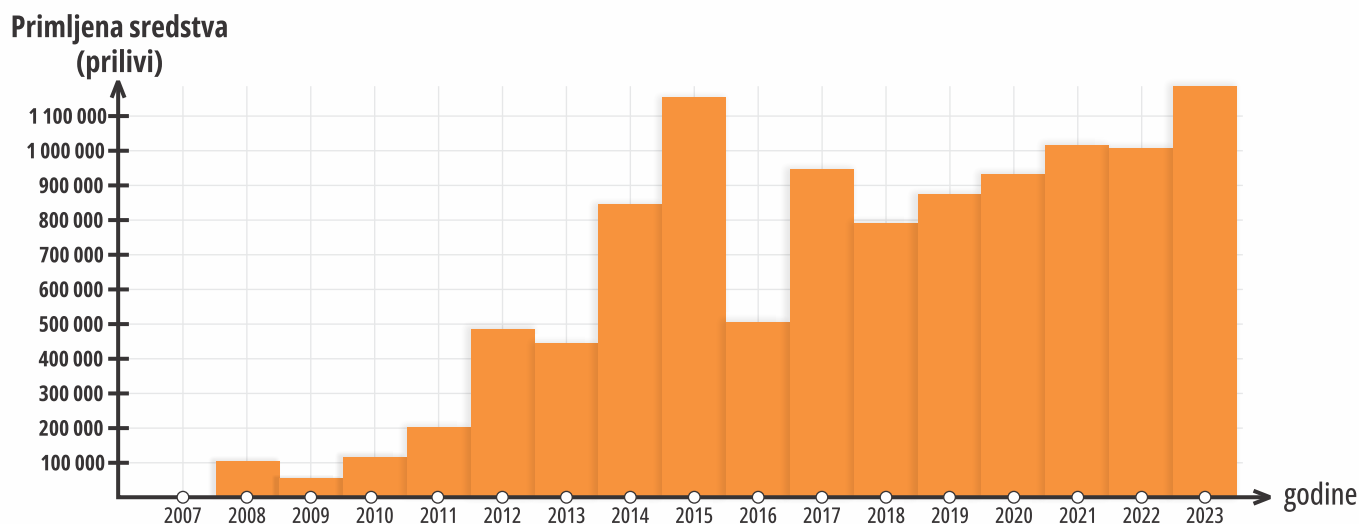
Krenuli/e smo 2021. godine s realizacijom organizacione strategije za period 2021–2023, uz redovnu, godišnju procjenu rezultata putem Okvira za procjenu rezultata (Results Assessment Framework) i mjerenje 60 indikatora kojima bilježimo

svoje rezultate i ishode.

U periodu 2021–2022. godine obezbijeđena su sredstva za planirane troškove za 2023. godinu, a prilivi tokom godina se mogu pratiti u sljedećoj tabeli.

Primljena sredstva (prilivi)	KM	EUR	Rast/pad (%)	Komentari
Primljena sredstva u 2007.	-	-		bez priliva
Primljena sredstva u 2008.	104,318	53,337		
Primljena sredstva u 2009.	55,554	28,404	-47%	
Primljena sredstva u 2010.	123,904	63,351	123%	
Primljena sredstva u 2011.	218,011	111,467	76%	
Primljena sredstva u 2012.	493,607	252,377	126%	
Primljena sredstva u 2013.	448,008	229,063	-9%	
Primljena sredstva u 2014.	841,295	430,147	88%	
Primljena sredstva u 2015.	1,151,727	588,869	37%	
Primljena sredstva u 2016.	506,157	258,794	-56%	
Primljena sredstva u 2017.	951,773	486,634	88%	
Primljena sredstva u 2018.	793,825	405,876	-17%	
Primljena sredstva u 2019.	875,541	447,657	10%	
Primljena sredstva u 2020.	934,174	477,636	7%	
Primljena sredstva u 2021.	1,070,820	547,502	15%	
Primljena sredstva u 2022.	1,061,776	542,877	-1%	
Primljena sredstva u 2023.	1,187,337	607,076	12%	
Ukupna primljena sredstva za period 2007–2023.	10,817,828	5,531,068		

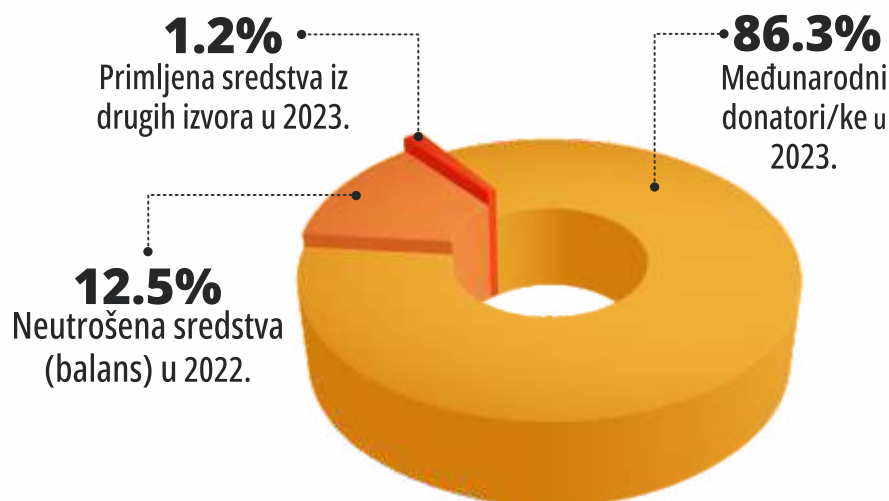
Tabela: Rast/pad primljenih sredstava (priliva) kroz godine

Grafički prikaz tabele rasta/pada primljenih sredstava (priliva) kroz godine

	KM	EUR
Neurošena sredstva (balans) u 2022.	169,440	86,633
Primljena sredstva od međunarodnih donatora/ki u 2023.	1,170,488	598,461
Primljena sredstva iz drugih izvora u 2023.	16,849	8,615
Ukupna sredstva na raspolaganju za 2023.	1,356,778	693,709

Tabela: Ukupna sredstva na raspolaganju za 2023. godinu

Grafički prikaz tabele ukupnih sredstva na raspolaganju za 2023. godinu

U sljedećoj listi navedeni su najvažniji donatori u 2023. godini.

DONATORI/KE U 2023.	KM/EUR
Švedska međunarodna razvojna agencija (SIDA)	404.019 (206.572€)
Fond otvoreno društvo BiH	185.740 (94.967€)
Sigrid Rausing Trust	175.003 (89.478€)
Fond za jednakost / Equality Fund (Kanada)	137.298 (70.199€)
USAID Inspire	118.789 (60.736€)
Safe Abortion Action Fund (SAAF)	66.603 (34.054€)
Ambasada Kraljevine Nizozemske/Human Rights Fund	41.086 (21.007€)
EIDHR	15.988 (8.175€)
Ostali donatori (kolektivno, Bankwatch)	7.562 (3.866€)
SOC stalna sredstva i generalni budžet	18.400 (9.408€)
Ukupni prilivi od međunarodnih donatora:	1.170.488 (598.461€)
Ostali izvori:	16.849 (8.615€)
UKUPNI PRILIVI U 2023.: 1.187.337 (607.076€)	

Tabela: Primljena sredstva (prilivi) u 2023. godini

**Ukupna
potrošnja
u 2023.
1.194.246
(610.608€)**

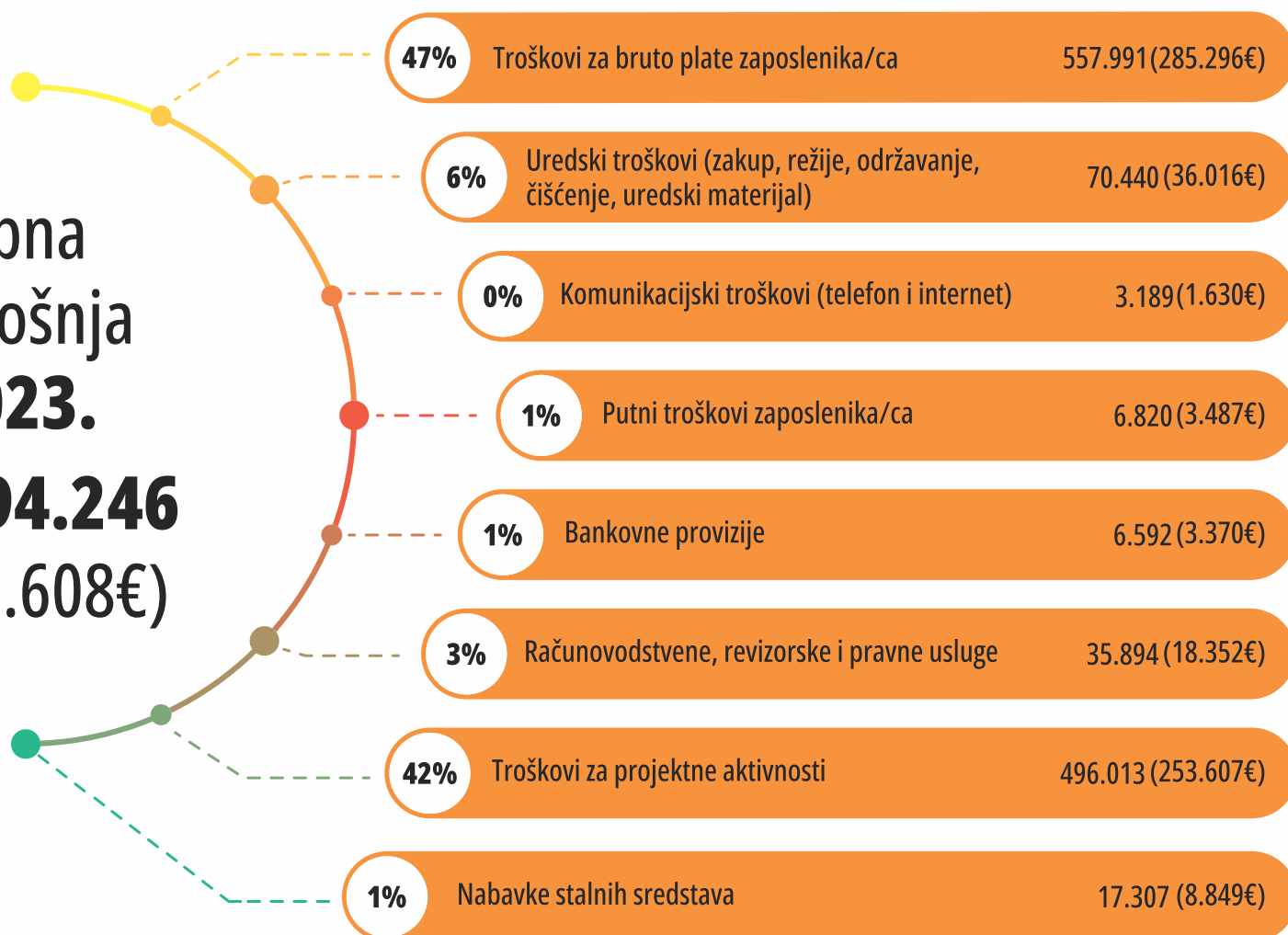

Tabela: Potrošnja u 2023. godini

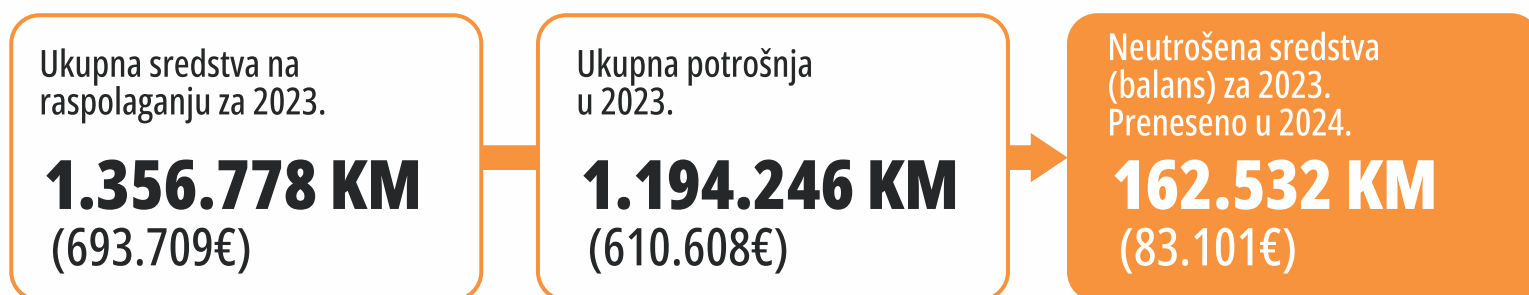

Tabela: Neurošeni balans za 2023. godinu

Neurošeni balans za 2023. godinu bit će prenesen u budžet za 2024. godinu te adekvatno raspoređen na plate, aktivnosti i ostale organizacione troškove.

Saznajte više o našim finansijama u Revizorskom izvještaju za 2023. godinu, koji

je od maja 2023. godine dostupan na našoj web-stranici.

Revizorski izvještaj, zajedno s drugim izvještajima, možete preuzeti na www.soc.ba -> O nama -> Izvještaji.

RAZVOJ ORGANIZACIJE

U cilju evaluacije efikasnosti rada Sarajevskog otvorenog centra u prethodnom vremenskom okviru strateškog planiranja 2021–2023. godina, eksterna evaluacija je provedena u periodu maj–juli 2023. Izveštaj o evaluaciji je završen u augustu 2023. sa sljedećim preporukama: a. ojačati postojeća i uspostaviti nova partnerstva; b. ojačati vidljivost i učešće; c. osigurati dugoročnu podršku organizacijama civilnog društva koje brane demokratiju i ljudska prava, s posebnim naglaskom na ranjive grupe, uključujući LGBTI+ osobe; te d. nastaviti ulagati u razvoj organizacije i izgradnju kapaciteta.

Nakon evaluacije, novi ciklus strateškog planiranja bio je predviđen za period od septembra do kraja oktobra 2023. godine. Rad je zvanično počeo u septembru 2023. godine, kada se Sarajevski otvoreni centar udružio sa vanjskom stručnjakinjom za strateško planiranje, Jasnom Kovačević. Proces strateškog planiranja osmišljen je i zasnovan na feminističkim principima participativnog prikupljanja podataka i donošenja odluka. Primarni podaci prikupljeni su putem anketa, intervjua i fokus-grupa, dok su sekundarni podaci dobijeni iz internih dokumenata. Ankete su sprovedene online za eksterne dionike i zaposlene, te su rezultirale povratnim informacijama od 48 ispitanika/ca. Prikupljeni podaci su obrađeni korištenjem programa SPSS i Atlas.ti i na osnovu njih su urađene analize misije, vizije, vrijednosti, SWOT analiza te analiza značaja, uticaja i organizacijske kulture. Nalazi analize podataka su na radionicama predstavljeni rukovodstvu i osoblju, koji su identifikovali

izazove kao što su slabosti i nedostatak strategije komunikacije, neadekvatna infrastruktura i pitanja finansijske održivosti. Preporuke uključuju prelazak na inovativniju i saradničku organizacijsku kulturu. Stručnjakinja je predložila primjenu metodologije Ciljevi i ključni rezultati (CKR) za strateško planiranje, zasnovane na principima agilnog upravljanja.

Pored CKR pristupa strateškom planiranju, nova područja uticaja nadograđuju prethodne napore iz perioda 2021–2023. U narednih 5 godina, Sarajevski otvoreni centar planira:

I. Maksimizirati snage kako bi se iskoristile prilike:

- a.** Pozicionirati SOC kao regionalnog lidera u inovacijama kroz partnerstva.
- b.** Ojačati lokalne OCD-e uz poboljšanje funkcionalnosti sektora.
- c.** Komercijalizovati usluge u privatnom sektoru, fokusirajući se na rodno osjetljive politike i inkluzivne kulture.

II. Iskoristiti prilike kako bi se prevazišle slabosti:

- a.** Unaprijediti internu i eksternu komunikaciju radi veće vidljivosti.
- b.** Razviti održive inicijative poput društvenih centara i komercijalnih poduhvata.
- c.** Optimizirati organizacijske procese koristeći tehnologiju radi poticanja inovacija.

POGLED U BUDUĆNOST

Novim strateškim, petogodišnjim planom, Sarajevski otvoreni centar utvrđuje četiri stuba strateškog planiranja koji podržavaju misiju i viziju.

USPOSTAVLJANJE PRAVNOG OKVIRA I OKVIRA POLITIKE ZA LJUDSKA PRAVA U CIJELOJ BIH – revidirani stub

Kako kršenja ljudskih prava žena i LGBTI+ osoba u Bosni i Hercegovini i dalje postoje, uspostavljanje pravnog okvira i okvira politike za ljudska prava u cijeloj Bosni i Hercegovini ostaje vitalni strateški stub. To odražava kontinuiranu posvećenost Sarajevskog otvorenog centra univerzalnim principima ljudskih prava i osiguravanju zaštite tih prava za sve građane_ke. Ovaj cilj podrazumijeva nastavak aktivnosti za sveobuhvatne zakonske reforme, kampanje podizanja svijesti i snažan fokus na marginalizirane i ranjive grupe stanovništva kako bi se stvorilo pravedno i inkluzivno društvo. SOC se u narednom periodu želi fokusirati na pitanja regulacije istospolnog partnerstva, prava na usvajanje, unapređenje administrativnih i medicinskih procedura za zakonsko priznavanje roda, te na položaj interspolnih i nebinarnih osoba.

OSNAŽIVANJE AGENATA_ICA PROMJENA U CIJELOJ BIH – revidirani stub

U predstojećem strateškom ciklusu (2024–2028), SOC će zauzeti prilagođeni pristup osnaživanju agenata_ica promjena u cijeloj Bosni i Hercegovini u procesu njegovanja nove generacije lidera_ica, aktivista_ica i zagovornika_ca zajednice koji mogu pokretati pozitivne društvene promjene. Osnaživanjem pojedinaca_ki i zajednica, ovaj cilj doprinosi pravednijem, inkluzivnijem i pravičnijem društvu. U okviru ovog strateškog stuba, SOC želi usmjeriti fokus ka regionalizaciji i decentralizaciji svojih aktivnosti. Na taj način će stvoriti više mogućnosti za širenje svojih aktivnosti u BiH i regionalno, čime će lakše doći do šire publike.

3 JAČANJE VRIJEDNOSTI LJUDSKIH PRAVA, RAVNOPRAVNOSTI I INKLUZIJE U BH. DRUŠTVU I JAVNOM DISKURSU – revidirani

Strateški stub jačanja vrijednosti ljudskih prava, ravnopravnosti i inkluzije u bh. društvu i javnom diskursu usmjeren je na stvaranje pravičnijeg i inkluzivnijeg društva u kojem se ljudska prava poštuju i štite. To uključuje višestruke napore, kao što su aktivnosti podizanja svijesti, zagovaranja i komunikacije kako bi se promijenile društvene norme i stavovi te promovirale ključne vrijednosti ljudskih prava, ravnopravnosti i inkluzije. Fokus će biti stavljen na stvaranje pozitivnih narativa koji potiču društveno prihvatanje LGBTI+ osoba i intenziviranje napora u promociji i korištenju stečenog znanja.

4 KONTINUIRANI ORGANIZACIJSKI RAZVOJ – novi stub

Strateški stub kontinuiranog organizacijskog razvoja je posvećenost rastu i prilagodljivosti Sarajevskog otvorenog centra. Ulaganjem u vlastite kapacitete, resurse i strategije, možemo efikasnije unaprijediti svoju misiju i upravljati dinamičnim okruženjem ravnopravnosti za žene i LGBTI+ osobe. Nastojat ćemo unaprijediti kapacitete u strateškoj komunikaciji, uspostaviti održive formate rada i optimizirati organizacijske procese prihvatanjem tehnoloških i naučnih inovacija i metodologija.

TIM, SKUPŠTINA I UPRAVNI ODBOR*

Emina Bošnjak

Izvršna direktorica

Dajana Bakić

Operativna rukovoditeljica

Darko Pandurević

Rukovoditelj programa i zagovaranja

Marina Jovović

Rukovoditeljica finansija i administracije

Programski tim

Amina Imamović

Koordinatorica programa

Alen Gudalo

Koordinator programa

Amil Brković

Koordinator programa

Amina Dizdar

Koordinatorica programa

Delila Hasanbegović-Vukas

Koordinatorica programa

Matej Vrebac

Koordinator programa

Nejra Agić

Koordinatorica za komunikacije

Administracije i finansije

Dina Vilić

Viša finansijska i
administrativna koordinatorica

Andrea Djaković

Administrativno-operativna
koordinatorica

Skupština

Vladana Vasić

Aida Malkić

Lejla Huremović

Rasim Ibrahimagić

Upravni odbor

Amila Ždralović

Dragana Dardić

Kristina Ljevak

Adnan Kadribašić

Midhat Izmirlija

**Članovi/ice tima, Skupštine i Upravnog odbora su iz trenutka objavljivanja izveštaja*

**SARAJEVSKI
OTVORENI
CENTAR**